

568 Ut verò in hac Virtutum omnium chlamyde eximium quidpiam, & quo magnificens exigitur nequeat, altè concipias; expende unde tela illa extet aurea, purpurea, versicolor. Planè à docta, artificiofa, & prædivite Christi ipsius manu dextera. *Afstit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato &c.*
Nihil in Marte finitrum, omnia dextra.

Matt. 5. 39. *Martyres admonentem Matt. 5. 39. Si quis te percussit in dexteram maxillam tuam, prebe illi & alteram. Cur non, prebe illi sinistram, dicit, haec enim sola percutienda supereft, post dexteræ percuſſionem? Arguta est S. Hieronymi responsio tūm in cap. 10. Ecclesiastæ v. 2. tūm etiam in Matthæum: Martyr finis non habet.*

S. August. *Per maxillam designatur totum corpus. D. Patch. Quando percutimus in maxillam dexteram, non jubemus sinistram genam prebere percutienti, sed alteram dexteram. Justus enim sinistram in se non habet, sed totum in eo dextrum est. Certe dum Martyres pro Christi, & ad Christi imitationem patiuntur, quidquid in hoc opere appetit, dextrum est, atque virtus eximia; etiam dum reliquum corporis percutienti subiiciunt: quod alterius maxillæ nomine hic datur intelligi, ut S. Augus. de Sermone Domini in monte lib. i. cap. 39. explicat: Quod positum est de percussa maxilla, omnia significat, quæ inferuntur ab improbris. Idque abundè Christus fecit, dum læsâ unâ maxillâ, lædandum obtulit aliam, id est, totum corpus, ut explicat Paschafius in Matt. Quid putas? nunquid Christus contrarius est præceptis suis? Non utique, quia & Christus non solum dexteram maxillam, verum omne corpus pro nobis clementer simus & animam in Cruce obulit. Ecce cum Martyres totum corpus tradunt fieri, discrucianumque, præbere alteram maxillam dicuntur; non sinistram, sed dexteram, quia nihil in illis sinistrum, sed omnia dextera, atque felicia sunt; id est, virtutis, ac pietatis operibus conspicua: Per dextram quippe virtutum opera designantur, ut loquitur Paschafius in c. 6. 3. Matthæi.*

569 Rūrus, qui dexteram dicit, centenarius numerus dexteræ significatur. Juven. Atque fuos jam dextrâ computat annos. De Nefore loquitur, qui ad centum ætatis annum pervenerat. Unde rectè deducit, centenario numero per dextram significato exprimi eos, qui supremum ac majoris perfectionis, virtutisque hac in vita locum obtinent. Quod refero juxta Hieronymi, Theophil. & aliorum mentem, illud Marci 3. 8. quod de semine cadente in terram bonam dicitur: Et dabit fructum ascendentem,

& crescentem; & afferebat unum triginta, Marc. 4. 8. unum sexaginta, & unum centum. Ubi per fructum centesimum designatur eximia sanctitas, virtus perfectissima; qualis prominet centesimum in Martyribus; de quibus centenarium numerum capit S. Augustinus lib. 1. quæsti. S. August. Evangel. c. 10. Centesimum Martyrum, propter sanitatem vita, vel contemptum mortis. Cui consonat Auctor Operis Imperfecti homil. 31. explicans fructum centesimum de illo, qui talem fidem habet, ut possit mori pro Christo. Ille centesimum habet. Observat etiam idem Bongus, centenarium numerum figurari solitum ungue indicis dexteræ manus fixo in medium articulum pollicis ejusdem manus. Hujusmodi autem infixio unguis ipsius indicis dextri in medium pollicis locum, speciem quandam circuli, coronaque repræsentat ob inflexionem in gyrum. Quæ circuli, seu coronæ figura, Virtutum omnium perfectionem repræsentat, quæ Martyres afficiuntur, & illustrantur. Audi Cassiodorum in Ps. 100. regulatum ab ipso Bongo: Numerus centenarius speciem desiderabilis corona, digitorum dexteræ manus inflexione designat. Hoc donum Martyrum est: & quidquid eximium in Ecclesia, tali fructu pervenire demonstratur ad præmium, sicut dicit Apostolus: de religio reposita est mihi corona justitiae, quam reddit mihi Dominus in illa die justus iudex. Centesimus fructus, id est, sanctitatis, & Virtutis fastigium, Martyrum est: perfectissimus eximia perfectionis circulus ad illos potissimum spectat, ut & coronæ præmium martyrio adsciatum, & annexum. Utrumque manu dextera bellissime exprimitur. Huc advoco Isaiae verba c. 41. à v. 8. ubi sermo Isai. 41. 10. est de Ecclesia in suis Martyribus afflita, uti rectè arbitratur Leo Castrius, & evincit ex Patribus: subtextit Vates v. 10. Ne timemas (Tyrannorum rabiem) quia ego tecum sum: ne declines (esto firma & immobiles instar columnæ) quia ego Deus tuus: confortavi te, & auxiliatus sum tibi, & suscepisti te dextera justi mei. Per justum accipiunt S. Hiero. Haimo, Cafro, & alii Christiani Dominum; ad cuius dexteram stant firmiter, & inconcurrent Martyres: imò ab hac dextera habent, quod dextra atque felicia illis omnia contingat: Arias vertit: Dextero justo meo. A quo in Martyres promanant Virtutum omnium divitiae. Ex Hebreo transferas: Suscipe dexterâ justitiae meæ: id est, dexteram, ubi & undè omnis extat sanctitas, & virtus, quæ justitiae nomine intelligitur in sacris Litteris: & ob quam Martyres tormenta suibunt, & mortem: Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum calorum. Quasi à dextera illa, & centesimum fructum habeant, & coronati.

570 Observo adhuc, politissimâ Christi dexterâ splendide acu piætas, seu phrygionice elaboratas fuisse illas Ecclesiæ vestes; Illa Ecclesiæ vestis elaborata Christi manu. Martyres videlicet aureis, discoloribusque virtutibus conspicuos. Etenim Ps. 138. 15. de Deo prædicat pius Vates humanum corpus elaborante: Substantia mea in inferioribus terra. Ex Hebreo efferas cum Gembardo, & aliis communiter: Variegatus sum, acu piætas, varie contextus sum. Subdit coronatus Poeta: Mibi autem nimis honorati.

CAPUT IV.

Martyres sunt, quos Apostolus depingit omnium Virtutum armis munitos.

572 *P*Aulus Evangelii tuba, Christi Apóstolus, Martyr, & miles totus sub armis sudans, imò reliquorum Martyrum strenuè pro Christiana religione depugnantium coryphaeus, ad Ephesios scribens cap. 6. Christiani militis tabulam, ut opificium dœti penicilli suis numeris absolutum, & perfectum, bono in lumine collocat, tanquam pictor non ambitionis, atque laudis, sed divinæ gloriæ studiosus. In primis illi dat quidquid ad armandum militem in pugnam conductus: neque arma solum ad corporis tutamentum, sed ad hostem etiam laceſſendum.

*I*nduite vos armaturam Dei. S. Cypr. Epis.

Ad Eph. 59. legit: tota arma Dei. S. Ambros. hic, S. Cypr.

universitatem armorum. Ifido. Clar. univer-

S. Ambra

jam armaturam Dei. Enumerat deinde arma Ifi. Clar.

ſingula. 1. balteum militarem. 2. loricam ferreis annulis contextam, & conregentem pe-

ſetus, humeros, dorsum, ac proinde cor, &

membra maximè vitalia. 3. ocreas aereas, seu

caligas, quæ inter cataphracti militis arma,

sunt pedum tegmen, medio crure tenis. 4.

ſcutum, quod totum ferè corpus contegebatur.

5. galeam caput munitem, ac protegentem.

6. gladium, quo hostem laceſſat, oppugnat,

feriat, & si quæ sunt alia militum fortissimo-

rum arma, dantur intelligi sub armaturæ no-

mine, five armorum universitate.

573 Dicuntur hæc arma, *arma Dei*, quia

spiritualia sunt, non corporalia. Ut enim

idem Apostolus 2. ad Corin. 10. 4. Arma 1. Corin.

militia nostræ non carnalia, sed potentia Deo. 10. 4.

Id est, Dei virtute robusta, potentissime

bellantia: &, ut Syrus habet, *virtus sunt* Arma Dei

Dei. Ut in quibus divini Numinis vis, &

mirabilis potestis animadvertis. Arma pro-

fus Vulcania non structura Chalybum in

insulis fabulosis perfecta, sed ab Spiritu S.

divinore machinata metallo, & igne. Unde

jam se prodit reconditor hujus armaturæ

ſenſus, quem ſpectare in confesso eſt ad uni-

verſas Christiani militis Virtutes, quæ ſunt

animi tegumentum, & munimentum praefi-

ſsum. Ita fert communis ſacrorum Interpretem mens, & penè exprimit Aposto-

lus. Etenim, ejusmodi armis fulciri Chri-

ſtianos milites exoptat Paulus, ut poſſimus

flare adversis infidias Diaboli. Græcè, ad-

Tertul. S. Hieron.

Tiguri.

Vatab.

infidios congressus. Quod abundè Chri-

ſti miles praeflat, ſi virtutum omnium exerci-

tio munitat ſe, atque defendat, urgeat, feriat-

que hofftes terrore immani circumfonantes. Et

hieſt hanc armorum spiritualium universi-

tem in omnes Ecclesiæ fideles Deo addictos,

cadere putent hujus loci enarratores, aſt ca-

dere potissimum in Ecclesiæ Martyres ge-

nerofos, & verè Christi milites, inficias ibit

nemo: illi quandoquidem Apoſtoli monitis

acquiescentes in Martyrii paleſtram advo-

runt, omnium Virtutum armis cataphracti:

ad hujusmodi enim pugnam Christianos mi-

litites armat hic Paulus. Unde v. 12. statuit,

propterea nos hiſt armis esse muniendo;

O 3

quos